

פצצות מילוליות

תופיק דוס באשא (עומד מימין), מגדולי עורכי הדין המצריים, מתווכח עם התובע הכללי המצרי הראשי (עומד משמאל), שלקח בהגנה של דוס ערך שלוש שעות והגנה של דוס ערך שלוש שעות

ההגנה עורכי הדין עבד אל-פתאח אל-סאייד ביי (עומד במרכז) סניגורו של אל-יהו חכים, בהתחלת נאום ההגנה. הוא היה לפני כן נשיא בית הדין העליון המצרי, נתמנה סניגור לשני הצעירים מטעם בית המישפט ללא תשלום.

הרבות, הפך מדריך בארגון התאים הלאומיים, תנועת-נוער שהוקמה על-ידי אצ"ל בשעה שהארגון הסתכסך עם בית"ר.

היה לסמוך עליו שישאר זמן רב לבדו, יפעל לפי שיקול דעתו האישי מבלי לקבל הוראות מפורטות, קלעי טוב ואיש שנוטה בפעולה, יהושע כהן. אחד ממפקדי לח"י, המליץ על צעיר ספרדי, שידע ערבית על בוריה, הכיר את הנוף המצרי — — —

האיש הראשון

אליהו חכים יכול היה להיות בן אופייני של משפחת-עשירים ספרדית. יליד ביירות שגדל בארץ, רגיל למותרות והדור בלבוש, ספורטאי של מכבי ואדם מצוי בנשפיות-ריקודים. כמו רבים, הצטרף למחתרת, אולם המחתרת שבתה, ימי הפילוג הריסו את הארגון, אליהו יחד עם חבריו, הסתובבו ברחובות חיפה, הסיגריה בפה, התגעגעו לפעולה. היא לא באה.

הוריו ידעו שהוא חבר המחתרת, הם שמעו על הריגת שטרן, מאסר האחרים. הם דאגו לחיי בנם, פתרונם: שיתגייס לצבא הבריטי. שם ימצא מוצא לתאווה הפעולה שלו, יהיה רחוק מן הפיתוי. לבסוף נכנע להם אליהו, בניגוד לרצונו. אולם בצבא באה החרטה, חבריו יחשבו

הוא לפחדן, לעריק. הארגון התאושש מחדש, ואילו בצבא מצא רק חיי בטלה. ביום בהיר אחד חזר הביתה, השליך את המדים לפינה וירד למחתרת. כעבור כמה ימים הופיעה מודעה בעתון: "אליהו, בוא הביתה, הוריי חזרו ממצריים ורוצים לראותך!" אולם אליהו לא חזר, הוא נקרא עתה "בני", והוא השתדל בכל כוחו להחזיר את כבודו בעיני החברים, שחשבוהו לבן-עשירים ורכושי. הוא פעל בפעולות קטנות, חי בתנאי רעב, למד לקלוע, עמד בתצפיות, עסק באוסף ידיעות. אט-אט רכש מחדש את אמון האחרים, בשעת ההתנקשות הגדולה בחיי הארולד מקריימיקל, ערב צאתו של זה מן הארץ, עמד אליהו חכים בראש סלע, ירה על המכונית שירדה בכביש התלול תל-אביב.

ירה — והחטיא.

עתה ירד מצרימה, הוא התבסס במקום, ערך תצפיות קפדניות, הכין את הפעולה. אולם סיטנר הגיע למסקנה שאיש אחד לא יספיק, דרש בארץ כי יישלח איש שמייר השקוף סביבו. מבטו נתקל בצעיר יפה, בעל פנים מערביות, אינטליגנטי, משה כיל, שהיה בשעתו אחד מפקודיו בפלוגה ח של אצ"ל — — —

האישי השני

אליהו בית-צורי היה טיפוס שונה מאד מאלהו הראשון. הוא היה כמעט ארכי-טיפוס של צבר בן-דורו. בנו של איש שעלה מרוסיה לפני 50 שנה, מנהל הדואר בטבריה, הכיר אליהו בן ה-22 עוד בנעוריו ערבים רבים שביקרו בביתו. בחזור המשפחה תל-אביבה למד בגימנסיה, סימן-הדרך בחייו, כמו בחיי כה רבים מבני-דורו, היו מאורעות 1936. אליהו התגייס לאצ"ל.

חיש מהר נפצע בפעם הראשונה — הוא נכחה קשה משגשגה לשרוף אוטו-בוסים בפעולות אצ"ל נגד מגבית כופר-הישובים. הוא הראה בגאווה את הצלקות

בוקר. כיום שכנו של דוד בן-גוריון בשדה

שנועד לגייס כספים להגנה, הוחרם על-ידי אצ"ל

התמונה ההיסטורית "מילה אחת, אדוני השופט!" מבקש אליהו חכים (עומד), לפניו, נשען על מעקה החא, אליהו בית-צורי, שמר על שלוות-נפש עילאית משך כל זמן המישפט.

אכל העולם

המישפט בקהיר משך את העיתונאים המפורסמים ביותר מארצות רבות, ובעיקר עיתונאים אמריקאיים, שהפכו בו תנועלנים ולחריז לארץ-ישראל העוררים גם חתום שיזנר למתקנתם שלמה חסד

כרבים מבני-המחתרת, זנח את לימודיו על-אף רמתו השכלית הגבוהה, פרש מן הגמנסיה, אך השיג תעודת-בגרות בכוחות עצמו, בבית לא ידעו אם עודו חבר המח' תרת או לאו. אליהו לקח את אחיו הצעיר לשייט בירקון, השתתף במישחקי הילוד-תיים. שלוש אחיותיו העריצוהו. אביו, שי התאלמן, מכבר, חי רק למענו. כשחל הפילוג הגדול, פרש בית-צורי בבחיילה, כרבים אחרים, משתי המחתרות גם יחד, התמסר ללימודים בפקולטה למדעי המזרח של האוניברסיטה. "במזרח אנו חיים, במזרח עתידנו, את המזרח עלינו לדעת!" אמר. הוא לא ידע כי באותה שעה ממש התווכח צעיר לא מוכר לו, בשם אליהו חכים, עם בעל בית-קפה ערבי ב" חיפה, אמר לו: "אין ריב בין יהודים ו" ערבים, האנגלים המסכסכים המסיתים, עלינו להתאחד ולזרוק אותם מכאן, ואז נסתדר בינינו..."

אצל חכים, איש המעשה, היה זה אינס-טינקט פשוט, בלתי-מגובש. אצל בית-צורי הפך הדבר לראשיתה של אידיאולוגיה. ידיו הטוב ביותר היה אחיו של יוצר כת הכנענים, המשורר אוריאל שלח ("יהונתן רטוש"). אליהו בית-צורי לא הפך יוצר, אך הוא קיבל דיעה שנוגדה אז בחוגים רבים: שהעם העברי החדש הוא עם שמי, בעל שרשים בתרבות השמית, שותף-גורל של העם הערבי, חייב להשתלב בחיי ה" מרחב וללחום לחרות כל עמיו נגד השלטון הזר.

אצ"ל התארגן מחדש. אליהו חזר אליו, עבר קורס מפקדים, אולם רוחו לא היה שלם עם אצ"ל ומסורותיו, ואילו האוני-ברסיטה לחצה עליו להתגייס לצבא הבריטי השנוא. הוא מצא מוצא משתי הצרות וגם מבעית הפרנסה: בהצטרפו לשריית ה" מדידות הבריטי, שהעביר אותו לשביבה ערבית ליד ג'נין.

שם הפך בית-צורי מיד לגיבור של הפועלים הערבים, מנהיגם נגד המנהלים הבריטיים, אולם גם האנגלים חיבבו את הצעיר שדיבר אנגלית כמו ערבית ועברית, החזיק בין חפציו את ספר השירים של קיפלינג, ידע להרצות על ההיסטוריה של בריטניה. הם לא יכלו לדעת כי ידיעה זו תעזור לו, ברבות הימים, להסתמך על משוררים בריטיים בנאום ההגנה שלו במש" פט רצח מוין. כשעזב אליהו את השרות כדי להתחיל לעבוד אצל מודד פרטי, רשם המנהל האנגלי בפנקסו: "בעל כשרונות ואינטליגנטי מאד."

הכשרון הועיל לו במחתרת, עזר לו לעלות בסולם הפעולות. הוא נלקח בחשבון לתפקידים חשובים, וכשבה הדרישה לאיש מיוחד לגמרי, שיצטרף לחכים בקאהיר, נפ" לה הבחירה עליו.

בבוקר אחד, בסתו 1944, עמד חייל בריי טי בודד על רציף תחנת הרכבת ברחובות. הוא דמה לכל אנגלי אחר: ילקוט, מק"טורת, ניירות מוכנות לנטיעה למצריים, בבית השאיר כמה קטעי-ספרות וקטעי-יומן, שהעידו על אופיו של אליהו בית-צורי יותר מכל ביוגראפיה: ספר היסטוריה של העם האנגלי מאת אלי הלוי (הוצאת פינג' וויין), מסומן בכמה מקומות, העורב של אדגר אלן פו; שירו המפורסם ביותר של ראדיארד קיפלינג, בתרגום מקורי של בית-צורי עצמו:

אם בסבלנות תוכל צפות עם בוש או תוך מרמה אחת לא תעקם, (במקום אצ"ל)